

Závěr

Jak už bylo řečeno v rámci této diplomové práce několikrát, základní cíle Úřadu, kterými jsou poskytování ochrany a hledání trvalých řešení pro uprchlíky, zůstaly v průběhu padesátiletého fungování této organizace neměnné. Za tuto dobu se však rozšířil počet kategorií osob získávajících od UNHCR pomoc, Úřad začal působit i v jiných částech světa než v Evropě a zapojil se i do řady dalších aktivit, jakými jsou ekologická ochrana, poskytování materiální a lékařské pomoci, výstavba a řízení uprchlických táborů, odstraňování min, příprava záchranných a protipirátských námořních opatření, protirasistické kampaně, vzdělávací a školicí programy, poskytování poradenství aj. Začal také více působit v situacích probíhajícího válečného konfliktu, což s sebou přineslo nejen řadu nebezpečí, ale i nových posláních. V rámci mezinárodního prostředí se rozšířil i počet aktérů, kteří se spolupodílejí na programech poskytování pomoci a ochrany uprchlíkům a ostatním přesídleným osobám. To samozřejmě postavilo UNHCR před nový úkol a tím byla vůdčí pozice vyžadující koordinaci postupů různorodých mezinárodních činitelů během rozsáhlých uprchlických krizí.

Každá nová krize vyžadovala od mezinárodního společenství reakci na nový problém a přinášela pro UNHCR a jeho partnery nové úkoly. Za dobu jeho působení se Úřad zhostil těchto úkolů více či méně úspěšně, každopádně vždy se staly poučením pro následující aktivity a měly vliv především na formování organizace. Pozitivní působení organizace, jakou je Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, dokazuje i prodloužení jeho mandátu do té doby než se vyřeší problémy uprchlíků. To je po vytvoření několika dočasných organizací zaměřených na tuto problematiku obrovský úspěch, kterého dosáhly především státy, jež byly schopné a ochotné se v komplikovaném mezinárodním prostředí dohodnout. Jenže právě státy jsou těmi aktéry, kteří na jednu stranu vytváří a podporují řešení mezinárodního uprchlického problému, poskytují finanční prostředky a na druhou stranu uprchlické proudy samy vytváří. Jsou to opět státy, které neposkytují svým občanům odpovídající ochranu a pomoc a nenesou odpovědnost za své občany, ke kterým jsou povinny. A tím, že nechrání dostatečně své občany, popř. je samy pronásledují a vykořisťují, vzbuzují daleko větší očekávání humanitární akce a organizace, které však mohou jen částečně a dočasně

kompenzovat neexistenci ochrany ze strany států. V praxi je aplikace principů ochrany daleko těžší než jen jejich teoretická podpora. V násilných a zpolitizovaných konfliktech nemusí být činnost humanitárních organizací vnímána vždy jako neutrální čin. Mnohdy musí UNHCR ustoupit od svých nároků a splnit vyděračské požadavky ozbrojených skupin za cenu získání přístupu k ohroženým skupinám lidí. Úřad vysokého komisaře byl v několika případech svého působení kritizován, je však nutné si uvědomit, že v některých konfliktech si humanitární pracovníci musí vybrat, zda nebudou dělat nic nebo zvolí nejméně škodlivé řešení, které však bude mít alespoň minimální přínos. Zároveň nesmím opomenout ani to, že okolnosti, za kterých UNHCR a další humanitární organizace působí, se během téměř šedesáti let, daleko více zkomplikovaly, jsou nebezpečnější a složitější a pracovníci těchto agentur bývají často terčem útoků samotných válčících stran.

Nástroje, které má v rukou Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, ale i další humanitární organizace jsou omezené, a to z toho důvodu, že mohou být sebelépe koordinovány nebo řízeny, nemohou však zajistit ukončení občanské války ani přinutit státy respektovat lidská práva svých občanů nebo zastavit záměrné přesídlování civilního obyvatelstva.¹⁴⁷ Humanitární pomoc má prostředky ke stabilizaci napjaté situace, zmírnění porušování lidských práv, nemůže však sama o sobě vyřešit politické problémy. Až příliš často však byly UNHCR a další humanitární organizace ponechány, aby samy vyřešily otázky politického charakteru. A pro státy je často také snazší shodnout se na humanitárních záležitostech než na mnohem kontroverznějších a riskantnějších otázkách souvisejících s použitím síly nebo se strategickými oblastmi.

Neustále byly a jsou vypracovávány právní rámce a různá institucionální opatření na ochranu a poskytování pomoci uprchlíkům a dalším přesídleným osobám. To samotné však nestačí. Je nutné tyto mechanismy nejen účinně aplikovat, ale především bojovat s pronásledováním, násilím a konflikty, které k přesídlení vedou. Důležitým úkolem jednotlivých vlád, mezinárodních organizací, ale i veřejnosti je uznat lidská práva všech mužů, žen a dětí žít v míru, bezpečí a důstojnosti a zabránit tomu, aby museli prchat ze svých domovů. Měli bychom se poučit především z minulosti, která je svědkem obrovského utrpení a násilí. Důležitým prvkem při budování celosvětového míru je

---

¹⁴⁷

UNHCR *Situace uprchlíků ve světě 1997-98: Humanitární program*. Oxford, 1997, str. x.

pomoci rozděleným společnostem žít pospolu a vůbec schopnost soužití lidí různých národností, ras, náboženství i sociálních odlišností a odstranění vzájemných předsudků. To je jedna z největších výzev pro humanitární organizace a UNHCR ve 21. století.